

ROYAUME DE BELGIQUE
Ministère des Colonies

KONINKRIJK BELGIË
Ministerie van Koloniën

BULLETIN AGRICOLE
DU
CONGO BELGE

LANDBOUWKUNDIG TIJDSCHRIFT
VOOR
BELGISCH-CONGO

VOL. XLIII — N. 3

BULLETIN D'INFORMATION

DE L'

I N E A C

INFORMATIEBULLETIN

VAN HET

NILCO

SEPTEMBRE 1952
SEPTEMBER

VOL. I — N. 3

Bulletin Agricole du Congo belge

Landbouwkundig Tijdschrift voor Belgisch-Congo

SOMMAIRE Vol. XLIII N° 3 Sept. 1952 **INHOUD**

		Pages/Blz.
Articles originaux - Oorspronkelijke Artikelen		
Monographie agricole du District du Lac Léopold II	J.-L. ROBERT	617
Essai sur la délimitation des régions naturelles dans le Haut-Katanga	A. SCHMITZ	697
Latérites pisolithiques et scoriacées	G. WAEGEMANS	735
Dosage des matières organiques dans les eaux	R. WILBAUX	751
Les graisses synthétiques	E.-L. ADRIAENS	757
Rectification des vieilles huiles essentielles	A.-G. NEYBERGH	767
<i>Pausinystalia macroceras</i> (K. SCHUM) PIERRE - synonyme : <i>Corynanthe macroceras</i> (K. SCHUM)	L. TIHON	797
Protection du bois contre les insectes xylophages	S. STRASZEWSKA	809
Ensilage des fourrages verts	V. HÉRIN	817
La production de poisson de consommation	A.-F. DE BONT	827
Les principaux ravageurs des cotonniers dans le nord du Congo belge	J.-M. VRYDAGH	839
Visvangst en viskweek in Neder-Kongo	V. DECEUNINCK	869
Documentation officielle - Officiële Documentatie		887
Notes et Actualités - Nota's en Actualiteiten		905
Bibliographie - Boekbespreking		945
Annonces - Advertenties : I - XXIX	après/na	966

Bulletin d'Information de l'INEAC

Informatiebulletin van het NILCO

SOMMAIRE Vol. I N° 3 Sept. 1952 **INHOUD**

La présélection des semenceaux en hévéaculture	E. EVERS	145
Comment limiter les dégâts de l' <i>Helopeltis</i> du cotonnier dans l'Ubangi-Uele ?	G. SCHMITZ	191
Le bouturage du caféier Robusta	G. VALLAËYS	205
L'action du Gamatox sur les tiques	A. JEZIERSKI	229
Comptes rendus de recherches - Verslag van onderzoeken		235
Petites informations - Korte mededelingen		247

ROYAUME DE BELGIQUE
Ministère des Colonies

KONINKRIJK BELGIË
Ministerie van Koloniën

Direction de l'Agriculture, des Forêts,
de l'Élevage et de la Colonisation

Directie van Landbouw, Bossen,
Vee­teelt en Kolonisatie

Bulletin Agricole du Congo Belge

Landbouwkundig Tijdschrift

voor Belgisch-Congo

VOL. XLIII

N° 3

SEPT. 1952

4 FASCICULES PAR AN
NUMMERS PER JAAR

Photo A. DA CRUZ (Congopresse).

District du Lac Léopold II.
Aspect du paysage au confluent des eaux de la Fimi et de la Lukenie,
vu du vieux poste de Kutu.

RÉDACTION ET ADMINISTRATION
Place Royale, 7 - Bruxelles

REDACTIE EN ADMINISTRATIE
Koningsplein, 7 - Brussel

Visvangst en Viskweek in Neder-Kongo

DOOR

V. DECEUNINCK,

Koloniaal Landbouwkundig Ingenieur.

I. - Beschrijving van het milieu

A. HET WATER

Hydrographisch wordt Neder-Kongo ⁽¹⁾ ingedeeld in twee grote bekkens: 1) dit van de Kongostroom en 2) dit van de Shiloango. Vlak bij de kust vloeien enkele beken, die zich direct in zee werpen. Ze zijn zonder enig belang.

Alle stromen monden uit in de Atlantische Oceaan.

a) *De Zee* : Belgisch-Kongo beschikt over een veertigtal km kust. Niettegenstaande de zee vóór onze kust visrijk blijkt te zijn, trekken de inlandse vissers er weinig nut uit. Het vissen wordt bemoeilijkt door de sterke branding, daar de vissers enkel over primitief materieel beschikken.

b) *De Waterlopen* : De Kongostroom tussen de Stanley Pool en Matadi doet zich voor onder vorm van watervallen en stroomversnelingen. De visvangst op grote schaal is enkel mogelijk in de Stanley Pool en de monding tussen Boma en Banana.

De mogelijkheden voor visserij in de Shiloango zijn zeer beperkt.

Analysen waarvan we de resultaten omstandig publiceren in « La Pêche et la Pisciculture au Bas-Congo » brengen er ons toe, de bijvloeden van de Kongostroom en de Shiloango in Neder-Kongo, voor wat de viskweek betreft, te rangschikken in zes groepen.

(¹) « Neder-Kongo » wordt hier gebruikt als benaming voor het gebied dat zich uitstrekt over de twee districten: Neder- en Midden-Kongo.

Groep A : de rivieren vloeiende in de omstreken van Leopoldstad, in heuvelachtig terrein, diepe scherpe valleien en zuur midden.

Groep B : Gelegen ten oosten van de Inkisi, in heuvelachtig terrein, zijn deze waterlopen gekenmerkt door hun zuur midden. Sommige rivieren hebben brede valleien in hun middenloop (nl. de Wungu, de Nguvu, de Lunzadi...).

Groep C : Deze groep strekt zich uit over een klein deeltje ten oosten van de Inkisi en een groot gebied ten westen ervan, nl. een deel van de gewesten Thysstad, Matadi en Luozi. Het water is er alkalisch. Veel valleien zijn breed en zeer gunstig voor het aanleggen van vijvers, nl. de Nianga, de Mwala, de Funa, de M'vuazi, de Kwilu, de Noah, de Ngongo, de Lukula... Het is de beste zone van Neder-Kongo.

Groep D : Deze bergachtige zone strekt zich uit over een gedeelte van de gewesten Tshela, Luozi en Matadi. De valleien zijn over het algemeen scherp en diep. Het water is zuur.

Groep E : Zij beslaat het midden van de Mayumbe en de Beneden-Stroom. Veel valleien zijn zeer gunstig voor het aanleggen van vijvers. De waterlopen hebben alkalisch of zuur water naarmate hun bronnen ontspringen in de rode of de gele aarde.

Groep F : Deze groep bedekt de kuststrook. De valleien zijn vrij breed doch het water is er zeer zuur. De nabijheid van de zee en de Kongostroom maakt deze groep weinig belangrijk voor de visteelt.

B. HET KLIMAAT

a) *De Regen* :

Het klimaat van Neder-Kongo heeft twee droge seizoenen : het kleine droog seizoen dat 2 - 3 weken duurt (Januari - Februari) en het grote van vier maanden, dat gaat van Juni tot September.

De gemiddelde jaarlijkse neerslag van Neder-Kongo is 1.367,4 mm (1930-39). Niettegenstaande de snelheid der waterlopen is de jaarlijkse neerslag voldoende om het nodige water te leveren voor viskwekerijen, zelfs in het merendeel der kleine valleien.

b) *De Temperatuur* :

De streek ligt tussen de jaarisotermen van 24° C en 26° C. De opname van de temperatuur van verscheidene rivieren, op het einde van September (koele periode) gaf een gemiddelde van 22° C. Op

het einde van Februari (warme periode) gaf dit 25° C.

De temperatuur van het water is niet schadelijk voor de visteelt.

C. HET TERREIN

Geologisch kan Neder-Kongo in 6 zonen ingedeeld worden. De zes vooraf beschreven riviergroepen stemmen min of meer overeen met deze zes geologische zonen.

a) De Kalaharilagen bedekken grosso modo de streek ten oosten van de Inkisi, uitgenomen in het noorden waar de schist-zandsteenlagen zich uitstrekken tot vlak bij Leopoldstad.

Kenmerken : zandige grond, diepe scherpe valleien bij de Kongo-stroom en brede in het zuiden, zuur water.

b) De schist-zandsteenlagen verspreiden zich over het noorden van het gewest Madimba, een groot deel van Thysstad en het oosten van Luozi.

Kenmerken : zandige grond, scherpe of brede valleien, zuur water.

c) De schist-kalksteenlagen bedekken het zuidelijk gedeelte van de gewesten Thysstad en Matadi en het zuiden van het gewest Luozi.

Kenmerken : kleiachtige gronden, veel brede valleien, alkalisch water.

d) Deze zone ligt tussen de Boven-Shiloango en Matadi (Kristalgebergte en het systeem van de Boven-Shiloango).

Kenmerken : De valleien zijn zeer scherp, zuur of alkalisch water, verscheidenheid der gronden.

e) Dit gedeelte wordt gevormd door de metamorphische Kibaralagen en de Beneden-Stroom.

Kenmerken : Scherpe valleien, het water zuur of alkalisch naar mate de bronnen in de gele of de rode aarde ontspringen.

f) De kuststrook strekt zich uit ten westen van Boma en bestaat uit recente maritime afzettingen.

Kenmerken : Tamelijk brede valleien, zandachtige bodem, zuur water.

D. DE MOGELIJKHEDEN

De voorwaarden voor de visvangst en de viskweek in Neder-Kongo zijn over het algemeen gunstig.

a) *De visvangst :*

De zee, de Kongostroom van Matadi tot Boma en de Stanley Pool zijn van groot belang.

Het snelle gedeelte van de stroom tussen Leopoldstad en Matadi, de Shiloango, evenals de grote rivieren van Neder-Kongo (de Inkisi, de Kwilu, de Lukunga, de Mpozo, de Lukula, de Lubuzi) zijn van ondergeschikt belang voor de visvangst.

b) *De Viskweek :*

We behandelen de voorwaarden per groep waterlopen zoals ze hierboven geranscht zijn.

Zone A.

In het noorden van deze zone zijn de valleien diep ingesneden en van het type V. Enkele uitzonderingen zijn aan te stippen, b. v. de Binza. In het zuiden zijn ze breder en van het type afgeknotte V. Het water is er zeer zuur. Daar het bewezen is dat de viskweek een bevredigend resultaat kan geven in zuur midden en zandachtige grond, is hij ten eerste aan te bevelen in deze arme landbouwgronden. Hij zal de voedselvoorziening van de bevolking van het binnenland en van Leopoldstad vergemakkelijken.

Zone B.

Deze zone is gekenmerkt door diep ingesneden valleien. Enkele uitzonderingen zijn op te merken in het zuiden, (nl. de Wungu, de Nguvu, de Lonzadi, met brede valleien). Het water is er even zuur als in zone A. Viskweek : zelfde opmerking als voor zone A.

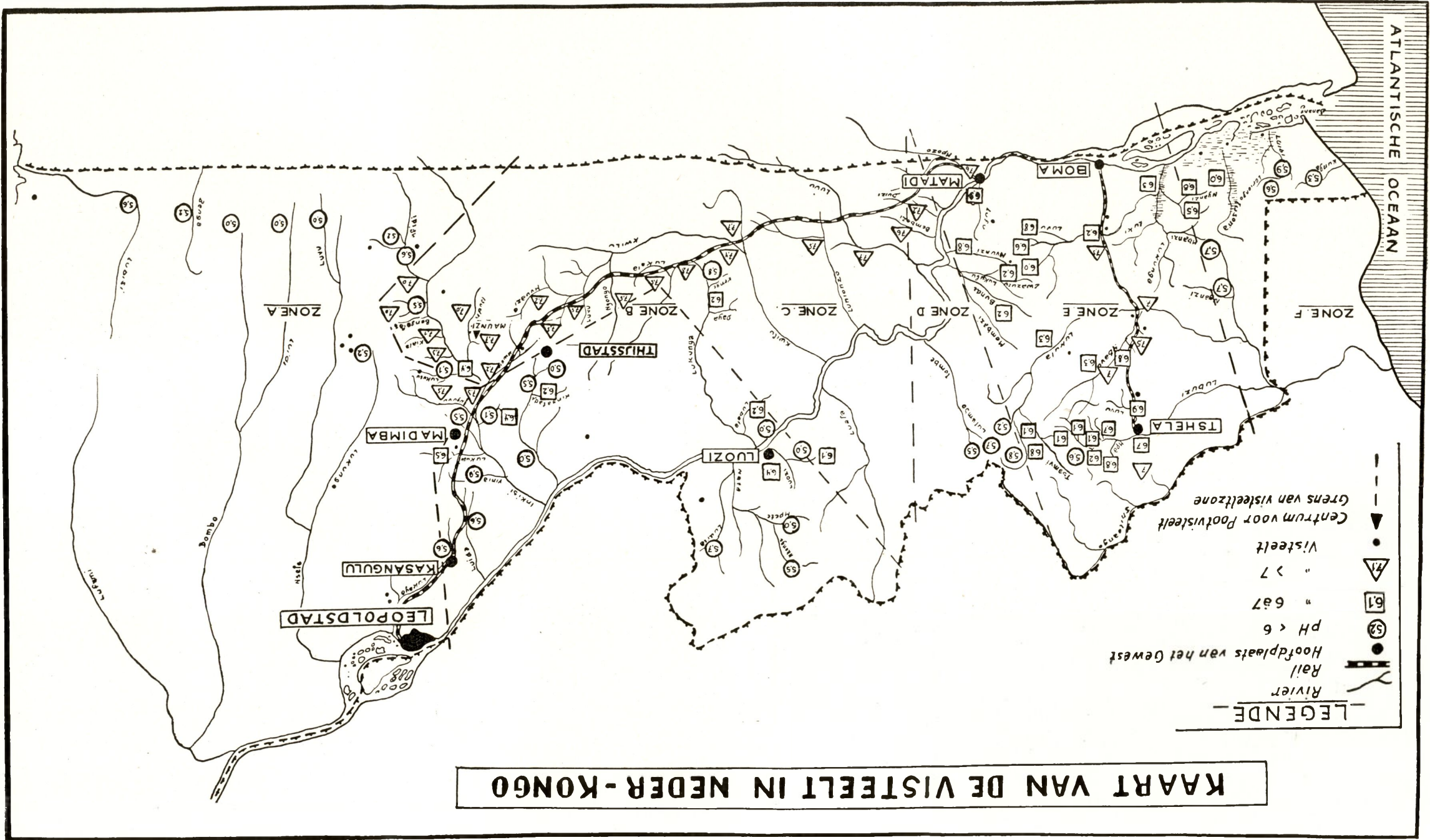
Zone C.

De valleien lenen zich goed tot het aanleggen van vijvers. Ze zijn van het type afgeknotte V. Als interessante rivieren stippen we aan : de Nianga, de Mwala, de Funa, de M'vuazi, de Kwilu, de Noah, de Ngongo, de Lukula. Het water is er alkalisch en van zeer goede kwaliteit. Een zeer goed rendement van de visteelt is in deze zone verzekerd.

Zone D.

Daar dit gebied zeer bergachtig is, zijn het merendeel der valleien diep ingesneden, wat de constructie van vijvers bemoeilijkt. In het noorden zijn ze wat breder. Het water is zuur. De productie van de viskweek zal in verhouding zijn tot de zuurgraad.

KAART VAN DE VISTEELT IN NEDER-KONGO

ATLANTISCHE OCEAAN

LEGENDE

Fig. 1.

Vallei van de Mwala - Type van brede valleien
(Zone C).

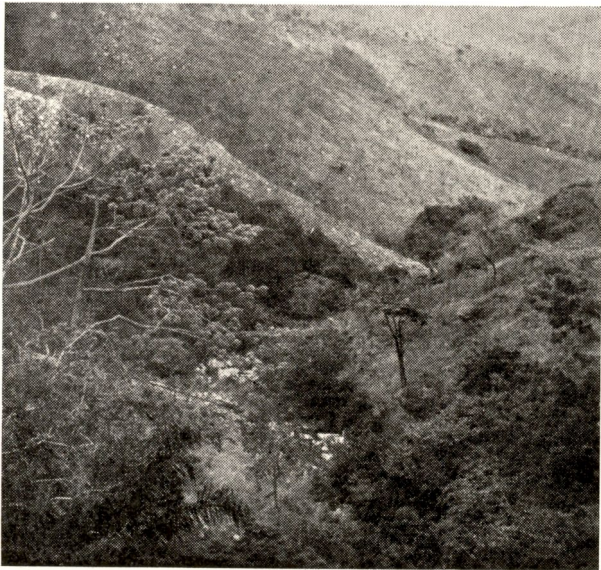

Fig. 2.

Vallei van de Yololo - Type van scherpe valleien
(Zone D).

Zone E.

De rode gronden uit deze zone geven een licht alkalisch water en veel brede valleien, waar gemakkelijk viskwekerijen kunnen aangelegd worden. De gele gronden geven een zuur midden en ook veel interessante valleien. De visteelt zal een zeer goed resultaat opleveren in dit gebied. Vooral het gewest Tshela, dat afgezonderd is van de zee en de Kongostroom, zou er ten zeerste van kunnen genieten.

Zone F.

De kuststrook met haar zandige gronden en zuur water is weinig belangrijk voor de visteelt. De zeevisserij en de visvangst in de monding van de Kongostroom zijn van veel groter belang.

E. BESLUIT

De voorwaarden voor de visvangst en de viskweek in Neder-Kongo zijn gunstig.

a) *De Visvangst.*

De zee, de Stanley Pool en de Beneden-Stroom : van groot belang ;

De Kongostroom tussen Leopoldstad en Matadi, de Shiloango en de grote rivieren : van ondergeschikt belang.

b) *De Viskweek.*

Zes zonen zijn te onderscheiden :

Zone A : De viskweek is er aan te raden. De productie zal in verhouding staan tot de zuurgraad van het water ;

Zone B : Zelfde bemerking als voor A ;

Zone C : De viskweek is er ten zeerste aan te raden en zal er een zeer goed resultaat geven ;

Zone D : idem als voor A en B ;

Zone E : De viskweek is er raadzaam en een goed resultaat is verzekerd ;

Zone F : De viskweek is er af te raden. De visvangst in de zee en in de stroom is van groter belang.

II. - De realisaties

A. DE HUIDIGE TOESTAND

a) De Visvangst.

1) *De Inlanders.*

De Zeevisserij.

De zeevisserij uitgbaat door de inlanders beperkt zich tot de kust. De vissers gebruiken ouderwetse netten (treknetten, liggende netten en werpnetten) en prauwen. De treknetten worden het meest gebruikt en geven ook het beste resultaat.

De vissers werken in groepjes of alleen. Enkele ervan zijn beroeps-vissers. De overigen vissen als bijverdienste vóór of na hun dagtaak.

De Riviervisserij.

De grootste activiteit wordt aan de dag gelegd in de Beneden-Stroom en in de Stanley Pool. Niettegenstaande de rijkdom van deze visgronden zijn de vissers niet zeer talrijk. Het vismaterieel is zeer verscheiden. We merken treknetten, liggende netten, lijnen, fuiken, harpoenen, e. a. op. Ook giftige planten worden soms gebruikt.

De inlanders verkiezen de zandbanken om te vissen, daar ze er op de gemakkelijkste wijze hun materieel gebruiken. Dit geeft dan ook aanleiding tot grote activiteit gedurende de laagwaterperiode en practisch volledige stilte gedurende de hoogwatertijd. De zandbanken verdwijnen dan onder water en maken de visvangst onmogelijk. Deze afwisseling van activiteit wordt soms toegeschreven aan de migratie van de vis. De ontoereikendheid van het materieel gedurende de hoog-watertijd is wel de grootste oorzaak.

De producten van de inlandse visvangst worden verkocht onder verse, gedroogde of gerookte vorm. Door de slechte voorbereiding is er veel afval. De verkoopprijzen zijn fel overdreven.

2) *De Europeanen.*

De Zeevisserij.

Tot nu toe hing de voorziening aan zeevis af van de invoer. Nu zal deze kunnen verzekerd worden door onze eigen middelen. Na het bekomen van gunstige resultaten door de zending « Mbisi » werd onlangs een maatschappij gesticht, die het uitbaten van de zeevisserij vóór de Kongolese kust tot doel heeft. De eerste uitslagen werden reeds bekomen. De grote centra als Boma, Matadi, Cattier, Thysstad en Leopoldstad zullen van zeevis voorzien worden.

Het bestaan van deze maatschappij zal de modernisering van de inlandse vissers ten zeerste bevoordelen.

De Riviervisserij

Deze wordt niet op industriële wijze door de Europeanen beoefend. Enkele amateurs vissen ter ontspanning in de Stanley Pool, de Beneden-Stroom en het brakke water der monding van de Kongo-stroom. De lijnvisserij met de lepel wordt met gunstig resultaat beoefend bij Banana. De Heer MAREE heeft een omstandig relaas over deze visserij gegeven in een nota getiteld « La Pêche Sportive à Banane » en gepubliceerd in het Landbouwkundig Tijdschrift voor Belgisch-Kongo, Vol. XLI, N^r 4 van December 1950, blz. 1047.

b) De Viskweek.

1) *De Inlanders.*

De viskweek op grote schaal in inlands milieu is in zijn beginstadium. Sommige inlanders kennen reeds de visteelt van hun voorouders.

De Administratie heeft verschillende vijvers gebouwd en zet de inlanders er toe aan er zelf aan te leggen.

Gewest Kasangulu : 2 pootvisvijvers zijn in aanleg.

Gewest Madimba : 2 pootvisvijvers aangelegd. Verschillende natuurlijke vijvers werden met vis bezet. In het midden en het zuidelijk deel van het gewest leggen inlanders vijvers aan.

Gewest Thysstad : 1 vijver is aangelegd voor de clan van Maunzi.

Enkele natuurlijke vijvers werden bevist.

Gewest Luozi : 1 inlandse landbouwer legt er vijvers aan.

Gewest Boma : Van oudsher leggen de inlanders vijvers aan in moerasachtige valleien in het zuiden van het gewest.

De nodige kernen tot het verspreiden van de visteelt zijn gesticht. Een energieke propaganda zal ze een snelle uitbreiding doen nemen.

2) *De Europeanen.*

A. Administratie.

Benevens de pootvijvers in de inlandse sectoren legt de Admi-

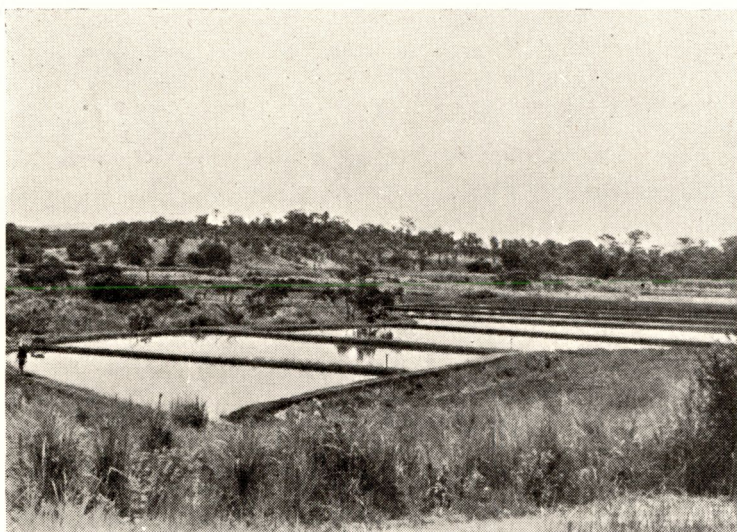

Foto Hallain.

Fig. 3.

Vijvers in het Centrum voor Pootvisteelt te Maunzi
(Thysstad).

Fig. 4.

Inlandse vissers aan de kust bij Banana.

nistratie een Centrum voor Pootvisteelt aan te Maunzi bij Thysstad. Tegenwoordig bevat het centrum reeds een dertigtal vijvers.

Volledig afgewerkt zal het bevatten :

Vijvers : 5,57 ha waarvan 5,02 ha in 17 productievijvers en 0,55 ha in 8 studievijvers en 68 pootvisvijvers ;

Gebouwen : 1 huis voor de agent van het centrum, 1 gastenhuis, 1 magazijn en 13 huizen voor inlands personeel.

Dit centrum is aangelegd in het kader van de G. E. R. (Groupe d'Economie Rural), waar de modernisatie van de inlandse landbouw ter studie is. De samenwerking landbouw-visteelt in dit geheel is een uitstekend voorbeeld van hetgene de visteelt moet zijn in inlands milieu : een complement van de landbouw. In dit geheel komt ter studie : bevloede gewassen, rotatie landbouw-visteelt, enz. Een eerste proefneming in een vijver van 10 a en bezet met 210 *Tilapia Melanopleura* heeft bewezen dat de *Tilapia* een gewicht van 200 g kan bereiken in 10 maanden. Deze vissen werden gevoed met groenvoeder en meel. Het water is alkalisch.

De *School voor Landbouwmoniteurs* te Zonfi beschikt over verschillende pootvis- en productievijvers.

B. Stichtingen.

Lovanium te Kisantu.

De landbouwsectie, de Cadulac, heeft 2 productievijvers van 25 a en 7 pootvisvijvers. De toekomstige landbouwassistenten worden er in de visteelt onderricht.

Ineac.

De volgende stations bezitten vijvers :

M'vuazi : 2 vijvers van 10 aren ; 3 vijvers van 1 tot 2 aren ; 2 vijvers van 1/2 are ;

Gimbi : 1 vijver van 1 ha 60 ;

Luki : 3 vijvers van 5 tot 6 ha samen.

Kondo.

C. Missies.

De volgende missies hebben vijvers aangelegd :

De E. P. Jezuieten te Lemfu, Banza-Boma, Kimvula, en Gidinga ;

- De E. P. Redemptoristen te Kinzundu ;
- De E. P. van Scheut te Vaku en Kangu ;
- De E. Broeders te Gombe-Matadi en te Tumba ;
- De Protestantse zending te Kimpese.

D. De Maatschappijen.

- J. V. L. te Kolo ;
- SCAM te Tshela ;
- Profrigo te Lukula.

E. De Particulieren.

- H.H. Rypens te Matadi ;
- Meerschaert te Leopoldstad ;
- Corvetta te Marchal ;
- Verselle te Leopoldstad.

B. TECHNISCHE BEMERKINGEN

a) De Visvangst.

1) *Vistuigen en -methoden.*

Ten einde de levensduur en het rendement van de gebruikte vistuigen te verhogen moeten de inlanders leren deze fatsoenlijk te vervaardigen.

Eveneens moet er naar gestreefd worden de vistuigen en de -methoden overeenkomstig te maken met de wetgeving.

2) *Visgronden.*

Het vissen op paaipplaatsen zal quasi volledig verboden worden gedurende de paaitijd. Enkel de harpoen en de lijn zullen dan toegelaten zijn.

3) *Vaartuigen.*

De prauw zal nog lang volstaan op de waterlopen. Ze voldoet niet op zee.

4) *Het bewaren van de producten.*

Het verhogen van de productiviteit van de visvangst vergt onver-

mijdelijk een afdoende manier om de producten te bewaren. Het fatsoenlijk roken, zouten en drogen van de vis zal de inlanders moeten aangeleerd worden. Daar ze de voorbereiding op geheel onvoldoende wijze verrichten, is er veel afval onder de op de markt gebrachte vis.

5) *Verkoopprijs.*

De prijsopdrijving zal kordaat moeten bestreden worden, nl. door verhoging van de productie, prijzencontrole op de markten, enz.

b) **De Visteelt.**

1) *Vijveraanleg.*

Voor de algemene techniek verwijzen we naar « Construction et Aménagement piscicole des Etangs » door M. HUET.

We geven enkele details voor Neder-Kongo weer :

Kenmerken van een vijver van 25 a in een brede vallei.

De vijvers worden er best in derivatie gebouwd.

Afmetingen der dijken in zandgrond : 3 m breedte boven ; 10 m breedte aan de basis ; 2 m hoogte.

Afmetingen in kleigrond : 1 m breedte boven ; 5 tot 6 m breedte aan de basis ; 2 m hoogte.

Kenmerken van een vijver in een smalle vallei.

Hier wordt de vijver best door een dam gevormd.

Afmetingen van de dam voor alle gronden : 4 tot 5 m breedte boven ; 12 m breedte aan de basis ; 2 m hoogte.

Deze afmetingen zijn in alle gronden te bewaren omdat in de kleigronden de dammen aan veel grotere hoeveelheden water te weerstaan hebben dan in zandgronden. De dam moet voorzien worden van een overloop van minstens 10 m lengte. Deze overloop kan vervangen worden door een kanaal langs één zijde, of beter nog door een kanaal langs beide zijden van de vijver. De totale doorsnede van deze kanalen : 5 m breed en 2 m diep.

Goed dammen, besproeien der dijken onder het werk (vooral in het droog seizoen) en beplanten met paspalum of andere kruipende grassoorten, is absoluut noodzakelijk.

Kenmerken van de inlandse vijver.

De dijken dienen even sterk te zijn als deze hierboven beschreven, wanneer het een grote vijver (collectieve) betreft. De individuele vijver van een tiental aren zou volgende dijken moeten hebben : 1 m breedte boven ; 3 m breedte beneden ; 1,5 m hoogte.

Deze vijvers zijn gekenmerkt door een eenvoudig systeem van watertoevoer en -afvoer. In een groot blok vijvers wordt best elke vijver afzonderlijk van water voorzien. Dit geschiedt door een afleidingskanaal. De waterafvoer kan gebeuren door : 1) infiltratie door een massa stenen op een plaats (best in een hoek) in de dijk gebouwd ; 2) een goot aangelegd op de dijk. Het volledig leegmaken kan gebeuren door middel van een buis geplaatst aan de basis van de dijk. Door het wegnemen van de stop der buis kan de vijver volledig leeglopen.

2) *De Pootviskweek.*

De pootviskweek wordt het gunstigst gedaan in vijvertjes van 20 tot 50 m². Ieder vijvertje wordt met 1 koppel vis bezet.

De pootvis wordt op 3 - 4 cm lengte met schepnetten opgevist voor de verzending of voor het bevissen van productievijvers.

3) *De Productie.*

Het is best de productievijvers niet groter te maken dan 1 ha. Het hoogste productiecijfer wordt bereikt door de grote vissen uit de vijver te vissen, wanneer deze voldoende bezet is. Na 1 of 2 jaar wordt een volledige leegmaking uitgevoerd. De vijver wordt herbevestigd met de gewonnen pootvis. Het sorteren wordt gemakkelijk uitgevoerd door middel van een net (mazen van 3 cm) geplaatst in een klein vijvertje, dat uitloopt in de grote vijver. De kleine vis (kleiner dan 15 cm) keert in de grote vijver terug. Zes maanden na deze leegmaking kan het vissen herbeginnen.

4) *Voeder en Mest.*

Planten vormen het basisvoeder voor *Tilapia Melanopleura*. Voor *Tilapia Macrochir* bestaat het uit plancton.

Tilapia Melanopleura eist dus vijvers met veel planten en groenvoeding. Dit voeder kan gemakkelijk door een inlander bezorgd worden.

Een vijver met *Tilapia Macrochir* vergt meelvoerders. Deze zijn moeilijker door een inlander toe te dienen omdat ze veel duurder zijn.

De *Tilapia Melanopleura* is dus het best geschikt voor de inlandse kweker.

Een min of meer onderhouden vijver in inlands milieu kan 1 t/jaar/ha geven in zuur midden en 3 t/jaar/ha in alkalisch midden.

Tilapia Melanopleura en *Tilapia Macrochir* kunnen goed in gemengde cultuur gehouden worden als men over groenvoeder en melen beschikt. Ze zijn omzeggens geen voedselconcurrenten.

Als interessante groenvoeders signaleren we : maniokbladeren, banaanbladeren, verder alle malse grassoorten. De plantengroei (bijzonder onder water) in de vijver dient onderhouden te worden.

Het toedienen van organische mest en kunstmest bevordert de productie.

C. BESLUIT

a) De Visvangst.

1) De Inlanders.

Visgronden met grote activiteit : de Stanley Pool, de Beneden-Stroom en de kust.

2) De Europeanen.

Een maatschappij begint de uitbating van de zeevisserij aan de kust van Belgisch-Kongo.

b) De Visteelt.

1) De Inlanders.

Sommige inlanders kennen de viskweek van oudsher.

Een intensieve propaganda voor de verspreiding van de visteelt boekt de eerste successen.

2) De Europeanen.

Mooie realisaties zijn te signaleren.

III. - Programma en organisatie

A. DE VISVANGST

De visvangst moet noodzakelijkerwijze geleid worden. Een verordening die de Administratie in de gelegenheid zal stellen alle misbruiken inzake visvangst te beteugelen, is ter studie. Ze bepaalt : de afmetingen die de mazen en de openingen der netten, manden, fuiken, e. a., dienen te hebben.

Ze verbiedt : het vissen met giftige planten ; vismethoden die de pootvis vernielen ; het vissen gedurende de paaitijd in zekere waterlopen (tenzij met de harpoen en de lijn).

De toepassing van deze verordening zal het eerst aangevat worden in de Post voor Propaganda en Politie van de Visvangst op de Stanley Pool.

Het doel dat deze post zich stelt is :

- 1) Het behoud van de reserve aan vis noodig tot de continuïteit van de visvangst ;
- 2) Intensificatie van de visvangst ;
- 3) Verbetering van de kwaliteit van de consumptievis en het op een normaal peil brengen van de verkoopprijs.

De controle en de propaganda worden uitgeoefend door een agent die beschikt over verschillende boten en een in aanbouw zijnde post bestaande uit een woonhuis, een magazijn en 20 woonhuizen voor inlands personeel.

Alle controle moet uitgevoerd worden in overleg met de autoriteiten van Frans-Equatoriaal-Afrika, daar de wateren van de Stanley Pool tot beide gebieden behoren.

B. DE VISKWEEK

Neder-Kongo biedt grote mogelijkheden voor de viskweek. De landbouwgronden zijn over het algemeen arm. De landbouw kan op een gunstige manier door de visteelt aangevuld worden. De vijvers kosten enkel het handwerk aan de inlanders. Wij mogen er ons niet laten toe aanzetten de visteelt in inlands milieu te vervangen door de zeevisserij. Immers vóór het functionneren van de zeevisserij waren de centra reeds goed voorzien van gerookte vis uit Angola. Deze laatste zal vervangen worden door onze eigen productie. In het binnenland echter zal de toestand dezelfde blijven als voorheen.

C. ORGANISATIE VAN DE PROPAGANDA

a) Stations.

- 1) *Centrum voor Pootvisteelt te Maunzi (Thysstad).*

Wanneer men de propaganda voor visteelt in een streek aanvangt moet men over voldoende pootvis beschikken om aan de behoeften van de viskwekers te voldoen.

Dit centrum zal eveneens dienen tot voorbeeld aan de inlanders en de Europeanen, opdat deze zich een idee zouden kunnen vormen over de constructie van vijvers en over de visteelt in het algemeen.

2) *Centrum voor toegepast onderzoek.*

Het centrum heeft als rol de directieven gegeven door het Opzoekingsstation te Elisabethstad, toe te passen volgens de mogelijkheden van zijn eigen streek. Het zal benevens de woningen voor 2 Europese agenten, een laboratorium en verscheidene vijvers bevatten.

Het zal gelegen zijn in de omgeving van Leopoldstad. De nabijheid van de Stanley Pool zal aan het station toelaten de visvangst te bestuderen en nieuwe vissoorten in vijvers te beproeven.

b) **Organisatie van de Visteelt in inlands milieu.**

Om de inlanders, die ver van het centrum voor pootvisteelt afwonen, in de gelegenheid te stellen een goed afgewerkte vijver te zien en gemakkelijk pootvis vast te krijgen, is het noodzakelijk een pootvisvijver (25 aren) per Inlandse Sector te bouwen. Enkele Sectoren in Neder-Kongo hebben reeds hun vijver.

Daar de inlanders in Neder-Kongo een zeer individualistisch karakter hebben, is het best de *individuele vijver* te verspreiden. Het aanleggen van *collectieve vijvers* behorende aan leden van verschillende clans loopt veelal op een fiasco uit.

Daarom is het best in een streek waar de visteeltpropaganda aangevangen wordt, te beginnen met de *individuele vijver* (25 tot 50 aren) per clan. De chef van de clan moet er verantwoordelijk voor gesteld worden. Als de leden van de clan een zekere notie van de viskweek zullen hebben, zullen ze hun eigen vijver kunnen bouwen en beheren.

Opdat de propaganda zou slagen, moet de Administratie de inlanders aanzetten vijvers te bouwen. Bijzonder de invloedrijke inlanders moeten bewerkt worden. De Missies en de Scholen kunnen op zeer gunstige wijze aan deze propaganda medehelpen (b. v. In Kasai: competities onder de leerlingen van verschillende klassen in het bouwen van hun eigen vijvers. De leerlingen eten regelmatig vis, die ze zelf produceren).

D. BESLUIT**a) De Visvangst.**

- 1) In voege brengen van een Verordening.
- 2) Toepassing van de Verordening door de Posten voor Propaganda en Politie der Visvangst. Aanvang in de Stanley Pool.

b) De Viskweek.

- 1) *Stations* : Verspreiding en studie der visteelt door 2 stations :
Centrum voor Pootvisteelt te Maunzi (Thysstad) ;
Centrum voor Toegepast Onderzoek te Leopoldstad.
- 2) *Het inlands milieu* : 1 pootvisvijver per Inlandse Sector.
Verspreiding van de vijver per clan als beginstadium. Na de vorming van de viskweker : verspreiding van de individuele vijver.

IV. - Algemeen besluit**A. DE VOORWAARDEN VOOR VISVANGST EN VISTEELT**

Over het algemeen zijn deze gunstig in Neder-Kongo.

De grote waterlopen en de zee bevorderen de visvangst.

Zes zonen tekenen zich af voor de visteelt. De zonen C en E zijn de beste (zie kaart).

B. DE REALISATIES**a) De Visvangst.**

Ze bloeit het meest aan de kust, de monding van de Kongostroom en in de Stanley Pool. Een maatschappij voor zeevisserij begint haar activiteit en heeft reeds gunstige resultaten bekomen.

b) De Viskweek.

De viskweek is goed aangevangen bij de Europeanen.

Zekere inlanders kennen de viskweek van oudsher.

Op enkele plaatsen begint de propaganda de eerste resultaten op te leveren.

C. ORGANISATIE VAN HET PROGRAMMA**a) De Visvangst.**

De Post voor Propaganda en Politie van de Visvangst in de

Stanley Pool is een begin der reorganisatie van de visvangst in Neder-Kongo (Toepassing der nieuwe verordening).

b) De Visteelt.

Bouwen van 2 stations : Centrum voor Pootvisteelt te Maunzi (Thysstad) en een Centrum voor Toegepast Onderzoek bij Leopoldstad.

Inlands milieu : Aanleg van een pootvisvijver per Inlandse Sector (productie van pootvis en tevens propaganda).

Verspreiding van de vijver per clan om de viskwekers te vormen opdat ze later hun eigen vijver zouden met goed gevolg uitbaten.

Staden, de 9 Juni 1952.

RESUME

Pêche et Pisciculture au Bas-Congo.

Cette note débute par la constatation que les conditions piscicoles sont bonnes au Bas-Congo.

Les grands cours d'eau et la mer favorisent la pêche. Les meilleures aires de pêche sont la côte, le Bas-Fleuve et le Stanley Pool. La réorganisation de la pêche a été commencée au Poste de la Propagande et de la Police de la Pêche au Stanley Pool (Application de la nouvelle législation).

Pour la pisciculture, six grandes zones se dessinent. Les zones C et E sont les meilleures (voir carte). La pisciculture est bien lancée parmi les Européens. Quelques indigènes la pratiquent coutumièrement. La propagande piscicole commence par la construction de deux stations : le Centre d'Alevinage Principal à Maunzi (Thysville) et le Centre de Recherches Appliquées à Léopoldville. En milieu indigène, on s'efforce à construire un étang d'alevinage par circonscription indigène. La propagation de l'étang clanique servira à la formation du pisciculteur indigène. Ce dernier pourra, par après, gérer convenablement son étang individuel.